

Havlová, Eva

K výročí Žofie Šarapatkové

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 1994, vol. 43, iss. A42, pp. 133-134

ISBN 80-210-0931-4

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101514>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

K VÝROČÍ ŽOFIE ŠARAPATKOVÉ

Šedesát let není v tvůrčí činnosti žádným předělem, toto jubileum však slouží jako první ohlédnutí po dosud vykonané práci.

Dr. Žofie Šarapatková se narodila 2. dubna 1934 v Blučině, ale už od prvních studijních let je její život spjat s Brnem. Absolvovala zde klasické gymnázium i filozofickou fakultu. Studovala češtinu a polštinu, ovšem její zájem platil hlavně staroslověnštině. Patřila do kroužku mladých paleoslovenistů, zabývajících se zejména problémy syntaxe. Ž. Šarapatková zpracovala s akribií sobě vlastní oblast syntaxe osobních zájmen, jednak v disertační práci *Syntax osobních zájmen 1. a 2. osoby ve staroslověnských evangelích* (Brno 1968), jednak v časopiseckých pracích *Hebrejský vliv v stsl. větách s pronominálním podmětem* (Miscellanea Brunensia, Praha 1978, 128–135) a *Explicitní vyjadřování pronominálního podmětu 1. a 2. osoby v staroslověnštině* (Sborník prací FF BU A 30, 61–68).

Proto byla už v r. 1963 přijata do brněnské odbočky Ústavu jazyků a literatur ČSAV, kde se v kolektivu *Slovníka jazyka staroslověnského* věnovala práci na slovníkových heslech. S okruhem prací tohoto oddělení je v souladu i její článek *Přehled starozákonních lekcí stsl. parimejniku* (Studia Palaeoslovenica, Praha 1971, 95–104).

V r. 1972 přešla ze staroslověnského oddělení do oddělení etymologického, kde se zapojila do autorské práce na *Etymologickém slovníku slovanských jazyků*. Z důvodů nikoliv vědeckých nebyla abecední část tohoto slovníku knižně vydána, ale Ž. Šarapatková se účastní na časopiseckém publikování vybraných hesel (*Z materiálů Etym. slovníku slovanských jazyků I a II*, Slavia 59, 271–7 a 60, 316–20).

I když nadále neopouští své zájmy syntaktické, motivovala ji práce na etymologickém slovníku ve větší míře ke studiím lexikálním a etymologickým. Její práce vynikají spojením jazykového rozboru s dobrou znalostí pojmenované reálie, z něhož vyplývá přesvědčivé určení původního významu a dalšího sémantického vývoje celé slovní rodiny (*K výkladů některých csl. slov*, Etymologica Brunensia, Praha 1978, 67–78; *K sémantice r. ljadveja*, ibid. 139–140; *Význam nářečního lexika pro etymologii*, Sborník prací FFBU A 34, 125–135, s vynikajícím zpracováním rodiny sl. *grěch*; *Role ojedinělých a nejasných slov v etymologickém výkladu*, Slavia 55, 166–168). Citlivě také zkoumá cesty přejetí slov a vznik kalků (*K etymologii staroslověnského oblaš*, Sborník prací FFBU A 25/26, 93–95; *Stsl. ty uzriši/vy uzrite*, Miscellanea Brunensia, Praha 1979, 183; *Stsl. prefixy před- a pro- s významem „před-“*, Slavia 60, 284–286).

Každý kolektivní dlouhodobý úkol potřebuje pracovníky, kteří jsou ochotni rezignovat na vlastní vědeckou tvorbu a věnovat se cele oné kolektivní práci. *Etymologický slovník jazyka staroslověnského*, na němž se začalo pracovat v r. 1984, má to štěstí, že našel takovou pracovníci v dr. Šarapatkové. Je autorkou

seznamu zkratek, autorkou mnoha hesel, a jako členka redakční rady se stará o hladký chod slovníkových prací a o správnost a jednotnou podobu hesel. Vděčíme její pili a spolehlivosti za mnoho a přejeme jí hodně zdaru i do dalších let.

Eva Havlová

IN MEMORIAM H. PUCHLJAKOVÉ A T. CABLÍKOVÉ

Rok 1983 je poznamenán dvoji ztrátou, která postihla obor rusistiky na Filozofické fakultě MU. 17. 4. zemřela prom. fil. Taťána Cablíková, někdejší odb. asistentka katedry ruského jazyka. Narodila se 29. 12. 1915 v Kazani, ale podstatnou částí života byla spjata s Československem. Absolvovala gymnázium pro ruské emigranty v Mor. Třebové a později i brněnskou filozofickou fakultu. Mnoho let byla členkou jazykové katedry VUT v Brně, kde se podílela na tvorbě terminologických slovníků, učebních textů ap. Dokonalá znalost ruštiny z ní posléze učinila vítanou posilu rusistiky na FF, kde působila v letech 1965–1977. Uplatnila se tu vedle pedagogické činnosti jako překladatelka odborných textů a tlumočnice. Účastnila se rovněž zahraničních studentských praxí i domácích jazykových kurzů.

Dne 23. 8. odešla z řad brněnských rusistů PhDr. Helcna Puchljaková, CSc. Narodila se 24. 8. 1910 v Moskvě. Po emigraci ze SSSR v r. 1923 studovala i ona na gymnáziu v Mor. Třebové a poté na pařížské Sorbonně a na UK v Praze. Působila na středních školách i na brněnské pedagogické fakultě, od r. 1952 pak na fakultě filozofické. Jako první rodilá Ruska na katedře měla zásluhu na podstatném zvýšení úrovně jazykové výuky. Své jazykové znalosti spjaté s lingvistickou i literárněvědnou erudicí využívala k publikování četných učebních textů a příruček i odborných statí z oblasti lexikologie. Byla publikačně činná i po odchodu do důchodu v r. 1970.

Životní dráha obou zesnulých rusistek je poznamenána některými společnými rysy. K nim patří i různé nepříznivé zážitky spjaté s několikerou změnou politické situace během jejich života. Společně je však třeba s uznáním hodnotit i jejich činnost, která ve své době vytvářela základy poskytující i dnes užitečné impulzy mladším generacím rusistů.

Stanislav Žaža